

## **ОЦІНКА ПОТРЕБ УКРАЇНИ НА ВІДНОВЛЕННЯ ТА ВІДБУДОВУ**

**В. Колосова**, *центр зовнішньополітичних досліджень НІСД*

*Проаналізовано оцінку завданої шкоди та потреб на відновлення України, яку представив уряд України та група міжнародних організацій станом на грудень 2023 р. Надано інформацію щодо завданої війною шкоди та потреби у відновленні та реконструкції України протягом наступного десятиріччя.*

### **Висновки**

1. Уряд України, Група Світового банку, Європейська комісія та Організація Об'єднаних Націй оприлюднили результати третьої оновленої «Швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA3)»<sup>i</sup>. Згідно з оцінкою на 31 грудня 2023 р. загальна вартість відбудови та відновлення України становитиме 486 млрд дол. США протягом наступних 10 років.

2. Названа цифра вища від потреб, оцінених у 411 млрд дол. США в лютому 2023 р.<sup>ii</sup> Оцінка охоплює шкоду, якої завдано Україні з 24 лютого 2022 р. до 31 грудня 2023 р., і демонструє, що пряма шкода в Україні досягла майже 152 млрд дол. США. Найбільш постраждалими секторами є житло, транспорт, торгівля та промисловість, енергетика й сільське господарство.

3. За регіонами України найбільшої шкоди завдано Донецькій, Харківській, Луганській, Запорізькій, Херсонській та Київській областям – тим самим, де зафіксували найбільших збитків у попередній оцінці на лютий 2023 р.

4. Завдяки RDNA3 Україна має актуальний та глибокий аналіз втрат і потреб, що дає змогу правильно визначити пріоритети, раціонально розподілити ресурси та отримати очікувані результати. Висновки RDNA3 сприятимуть реалізації програми Ukraine Facility, яку погодили Європейський парламент та Рада ЄС для виділення 50 млрд євро протягом наступних чотирьох років. Головним ресурсом відновлення України має стати конфіскація заморожених російських активів. Крім того, Україна планує залучати іноземні інвестиції, не очікуючи на завершення війни.

### **Цілі та методологія RDNA3. Попередні експрес-оцінки збитків та потреб на відновлення в Україні (RDNA1 та RDNA2)**

Третя швидка оцінка завданої шкоди і потреб на відновлення (RDNA3) розглядає соціальні, інфраструктурні й виробничі сектори та оцінює вплив війни на економіку України в період з 24 лютого 2022 р. до 31 грудня 2023 р. RDNA3

об'єднує останні дані та оцінки з попередніми, уникаючи подвійного обліку. Оцінюючи збитки, урахує труднощі під час збирання та аналізу даних, а також робить певні припущення (з огляду на обтяжені війною обставини).

Під час першої експрес-оцінки (RDNA1) основну увагу приділяли першим трьом місяцям війни (з 24 лютого 2022 р. по 01 червня 2022 р.). За цей період збитки визначено на рівні 252 млрд дол. США, а вартість потреб на відбудову та відновлення протягом 10 років становила 348,5 млрд дол. США<sup>iii</sup>. Найбільше постраждали сектори житлового будівництва (40 % від загального обсягу завданої шкоди), транспорт (31 %), торгівля та промисловість (10 %). Найбільш постраждалими областями з погляду прямої шкоди були Донецька, Луганська та Харківська, а також Київська, Чернігівська та Запорізька області.

За результатами другої експрес-оцінки (RDNA2) за період з 24 лютого 2022 р. по 24 лютого 2023 р., збитки становили 289,1 млрд дол. США; 410,6 млрд дол. США потрібно було на відшкодування та реконструкцію протягом 10 років. За оцінками RDNA2, пріоритети відновлення та реконструкції на 2023 р. становили близько 14 млрд дол. США, або близько 3,5 % від загальної кількості виявлених потреб. Найбільше постраждало житлове будівництво (38 % від загального обсягу завданої шкоди), транспорт (26 %), енергетика (8 %), торгівля та промисловість (8 %) та сільське господарство (6 %). Найістотнішою прямою шкодою було завдано Донецькій, Харківській, Луганській, Запорізькій, Київській та Херсонській областям.

### **Пріоритети та принципи відновлення та реконструкції**

Стає дедалі важливішим установлювати чіткі пріоритети для відновлення України, ефективно мобілізувати та використовувати фінансування. Пріоритети відновлення та реконструкції на 2024 р., що їх визначили галузеві міністерства, становлять 15 млрд дол. США.

Це потреби для невідкладних заходів з відбудови та відновлення як на національному, так і на місцевому рівнях з особливим акцентом на підтримку та мобілізацію приватного сектора, а також на відновлення житла, соціальної інфраструктури та послуг, енергетики й транспорту. У RDNA3 наголошено, що близько 5,5 млрд дол. США з цих потреб у фінансуванні вже забезпечено як міжнародними партнерами України, так і коштом її власного бюджету. Водночас близько 9,5 млрд дол. США, тобто понад 60 %, наразі досі не підкріплено фінансуванням. Особливо великі потреби у фінансуванні енергетики, промисловості та сфери послуг.

Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль під час презентації RDNA3, проведеної за участі Світового банку<sup>iv</sup>, наголосив, що основним ресурсом для відновлення України має стати конфіскація заморожених російських активів, тобто платити повинна росія. Використання доходів від російських активів уряд України вважає проміжним рішенням, яке не скасовує неодмінної цілковитої конфіскації.

Україна розраховує залучити іноземні інвестиції, не чекаючи на завершення війни. Визначено пріоритетні галузі: оборонно-промисловий комплекс, енергетика, будівництво, аграрний сектор, природні ресурси, цифрові технології, ІТ-сектор. Кожна з цих галузей даватиме продукцію з високою часткою доданої вартості, що працюватиме на економічну стійкість держави. До всього Україна розраховує на макрофінансову підтримку з боку США.

Попри війну, уряд України за підтримки партнерів очолює процес відновлення поряд з амбітною програмою реформ і модернізації відповідно до цілей України.

Уряд України у 2023 р. надав близько 7,2 млрд дол. США на фінансування проектів термінового відновлення в енергетиці, у критично важливій та соціальній інфраструктурі, житловому секторі, гуманітарній сфері, розмінуванні, а також для підтримки державного сектора. Минулого року також проведено реставраційні роботи, завершено будівництво 3836 багатоквартирних житлових будинків та 19091 індивідуального будинку, 448 шкіл, 237 дитячих садків та 390 медичних закладів і установ соціального захисту, 9200 критичних об'єктів інфраструктури, 449 об'єктів теплопостачання, 221 об'єкт водопостачання та водовідведення. Аварійно-відновлювальні роботи проведено на понад 2000 км автошляхів та інших об'єктів, національних доріг, а також 115 автодорожніх мостів, близько 26 км залізничної інфраструктури та 46 залізничних мостів<sup>v</sup>.

Загалом уряд України створив інституційні механізми та провів реформи для поліпшення планування та реалізації зусиль щодо відновлення та реконструкції. На шляху до вступу до ЄС ми готуємо комплекс реформ у рамках Плану щодо України (пов'язаний з Фондом для України, що його створила Європейська комісія).

### **Загальні видатки на відновлення та відбудову на наступні 10 років**

Видатки в 486 млрд дол. США на відновлення та відбудову передбачають заходи, необхідні для розбудови сучасного, низьковуглецевого, інклюзивного та стійкого до змін клімату майбутнього. Найбільші потреби оцінюють у житловому секторі (17 % від загального обсягу), далі йдуть транспорт (15 %), торгівля і промисловість (14 %), сільське господарство (12 %), енергетика (10 %), соціальний захист і забезпечення засобів до існування (9 %), управління вибухонебезпечними предметами (7 %). Загальні витрати для всіх секторів на розчищення залишків руйнувань і управління ними (і, за потреби, на знесення) сягнули майже 11 млрд дол. США<sup>vi</sup>.

### **Потреби українського приватного сектора на 2024 рік**

В оновленому звіті про шкоду та потреби України на відновлення визначено, що українська промисловість та комерційний сектор є основою української економіки та генерують близько третини валового внутрішнього продукту, а також надають робочі місця для близько 6 млн людей. Шкоду, заподіяну цим секторам

унаслідок війни, оцінюють приблизно в 15,6 млрд дол. США. Відновлення приватного сектора є ключовим пріоритетом для уряду України. Лише 2024 р. потреби промисловості і комерційного сектора в інвестиціях становлять 4,2 млрд дол. США, а робочого капіталу – 1,6 млрд дол. США, тобто разом – 5,8 млрд дол. США. Це загальна потреба у фінансуванні сектора, яку разом з міжнародними партнерами треба забезпечити.

У звіті передбачено щонайменше 1,6 млрд дол. США на фінансування інвестицій. Важливо, щоб інструменти їх отримання були доступними для компаній через банківську систему, корпоративне фінансування, через проєктне фінансування, особливо в капіталомістких індустріях, які потребують встановлення або оновлення виробничих ліній, зокрема в переробній промисловості.

### **Заподіяна шкода та збитки, яких зазнало сільське господарство України**

Шкоду та збитки, завдані українському сільському господарству (з урахуванням наслідків руйнування Каховської дамби), оцінили у 80,1 млрд дол. США: 10,3 млрд дол. США шкоди; 69,8 млрд дол. США збитків (понад 87 %).

Під час війни РФ проти України агропромислому секторові завдано значної шкоди, зокрема у зв'язку з частковим або цілковитим знищенням: сховищ для зберігання; активів та інфраструктури рибного господарства й аквакультури; багаторічних культур; а також вимушеним забоєм худоби й знищенням чи крадіжкою виробничих ресурсів і продукції. Пошкодження машин та обладнання становлять найбільшу частку від загального обсягу завданої шкоди (57 %), за ними йдуть крадіжки виробничих ресурсів і продукції (18 %) та пошкодження складських приміщень (18 %). За підрахунками Світового банку, на грудень 2023 р. ця шкода зросла на 18 % проти лютого 2023 р., оскільки більшість активів, розташованих у зонах активних бойових дій, уже було пошкоджено протягом першого року війни.

69,8 млрд дол. США агросектор України втратив від: зниження врожаю (49 % від загальних утрат); зниження закупівельних цін на експортно орієнтовані товари (35 % утрат); зменшення виробництва тваринницької продукції (8 %); зростання витрат на виробничі ресурси (6 %); скорочення виробництва продукції багаторічних культур (1 %); утрат у рибному господарстві, аквакультурі й пов'язаних з рекультивацією земель збитків (1 %).

Потреби у відновленні та реконструкції агросектора України оцінюють у 56,1 млрд дол. США протягом 10 років. На відновлення водних ресурсів та зрошувальних систем, за підрахунками Світового банку, необхідно 10,7 млрд дол. США. Гуманітарне розмінування в Україні стане в 34,6 млрд дол. США.

---

<sup>i</sup> Див.: URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2024/02/15/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>

<sup>ii</sup> Див.: URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2023/03/23/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment>

<sup>iii</sup> Див.: URL: <https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2022/09/09/ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-estimated-349-billion>

<sup>iv</sup> Див.: URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-i-svitovyi-bank-predstavlyly-rdna3-potreby-na-vidbudovu-ukrainy-skladaiut-vzhe-maizhe-486-miliardiv-dolariv>

<sup>v</sup> Див.: URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/pdf/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a.pdf>

<sup>vi</sup> Див.: URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099021324115085807/pdf/P1801741bea12c012189ca16d95d8c2556a.pdf>